

УДК 330

Сукрушева Г.О.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри «Фінанси і кредит»
Харківського інституту фінансів**Київського національного торгово-економічного університету*

Ластович І.О.

*студент**Харківського інституту фінансів**Київського національного торгово-економічного університету*

СУТНІСТЬ ОПТИМАЛЬНОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

SATISFACTION OF THE OPTIMAL FINANCIAL STATE OF THE ENTERPRISE

АНОТАЦІЯ

У статті проведено аналіз сутності поняття «оптимальний фінансовий стан підприємства». Наведено морфологічну оцінку визначення «фінансовий стан підприємства». Представлено власне бачення автора на визначення поняття «фінансовий стан підприємства». Доведено, що підтримка оптимального фінансового стану потребує постійного моніторингу фінансових показників для недопущення їх погіршення. Обґрунтовано, що на фінансовий стан підприємства впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори.

Ключові слова: оптимальний фінансовий стан, фінансові показники, фінансова стійкість, зовнішні та внутрішні фактори, фінансові ресурси.

АННОТАЦИЯ

В статье проведен анализ сущности понятия «оптимальное финансовое положение предприятия». Проведена морфологическая оценка определения «финансовое состояние предприятия». Представлено видение автора на определение понятия «финансовое состояние предприятия». Доказано, что поддержание оптимального финансового состояния требует постоянного мониторинга финансовых показателей для недопущения их ухудшения. Обосновано, что на финансовое состояние предприятия оказывают влияние как внешние, так и внутренние факторы.

Ключевые слова: оптимальное финансовое положение, финансовые показатели, финансовая устойчивость, внешние и внутренние факторы, финансовые ресурсы.

ANNOTATION

The article analyzes the essence of the concept of «the optimal financial position of the enterprise». A morphological assessment of the definition of the «financial condition of the enterprise» was carried out. A vision of the author on the definition of the concept «financial condition of the enterprise». It is proved that maintaining an optimal financial condition requires constant monitoring of financial indicators, in order to prevent their deterioration. It is substantiated that the financial state of the enterprise is influenced by both external and internal factors.

Keywords: optimal financial position, financial indicators, financial stability, external and internal factors, financial resources.

Постановка проблеми. У несприятливих економічних умовах сьогодення дотримання оптимального фінансового стану підприємства є складним завданням, адже мінливе зовнішнє і внутрішнє середовище викликає необхідність постійного моніторингу фінансового стану та прийняття ефективних рішень у сфері фінансового менеджменту для досягнення підприємством його головної мети – одержання прибутку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У роботах великої кількості науковців і прак-

тиків, таких як М.Ю. Аверіна, О.В. Деркач, А.О. Пітінова, Н.І. Приходько, С.С. Черниш, О.Я. Базилінська, Г.В. Савицька, Ю.С. Цал-Цалко, В.А. Забродський, Н.А. Кизим, Н.І. Верхоглядова, Ю.М. Маляр, Т.Є. Рубан, М.Д. Білик, висвітлюються питання, пов'язані з формуванням оптимального фінансового стану підприємства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах швидкоплинності економічних процесів і виникнення все нових закономірностей у фінансовій сфері питання дотримання оптимального фінансового стану підприємства вимагає постійного вдосконалення для пошуку ефективних рішень в управлінні суб'єктом господарювання.

Мета статті полягає у морфологічній оцінці поняття «оптимальний фінансовий стан підприємства» та визначенні напрямів його вдосконалення в складних економічних умовах, що нині мають місце в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке відповідає на головне питання – з якою мірою успіху функціонує господарюючий суб'єкт та як можна поліпшити його фінансовий результат в умовах обмежених ресурсів. Оптимальний фінансовий стан слід почати розглядати з аналізу поняття «оптимальність». Проблеми пошуку найкращого серед деякої множини варіантів люди розв'язують майже завжди. Такий найкращий варіант називають оптимальним. Слово «оптимальний» походить від латинського *optimus*, що означає «найкращий», «досконалий». Щоб знайти оптимальний серед множини різних варіантів, доводиться вирішувати завдання щодо знаходження максимуму чи мінімуму певних показників, тобто найбільших чи найменших значень деяких величин. Обидва ці поняття – «максимум» (*maximum*) і «мінімум» (*minimum*) – об'єднуються ЄДИНИМ терміном – «екстремум» (від латинського *extremum* – крайній). Задачі на відшукання максимуму чи мінімуму певних величин називаються екстремальними задачами. Методи дослідження для розв'язування різних типів

екстремальних задач становлять основу теорії оптимізації [1, с. 9].

Дослідження показують, що існує багато теоретичних підходів до визначення поняття «фінансовий стан» підприємства, він розглядається як економічна категорія, сукупність показників, фінансова спроможність, комплексне поняття, характеристика певних боків фінансово-господарської діяльності та ін. Це зумовлює актуальність уточнення сутності й основних характеристик даного терміну.

Сутність оцінки фінансового стану підприємства полягає в отриманні повної, достовірної й своєчасної інформації щодо фінансових можливостей підприємства, визначенні змін, тенденцій розвитку та факторів впливу. Об'єктом аналізу можуть бути підприємство, його структурний підрозділ, а також господарська операція.

Суб'єктами аналізу є користувачі фінансової інформації щодо діяльності підприємства, які безпосередньо або опосередковано зацікавлені в її отриманні.

Оцінка фінансового стану діяльності підприємства допомагає своєчасно вирішувати пи-

тання поліпшення поточного руху фінансових ресурсів, їх формування та використання, планування економічної діяльності. На її основі будується фінансове забезпечення стратегії й тактики підприємства на перспективний період.

У табл. 1, представлено морфологічну оцінку поняття «фінансовий стан підприємства».

Проаналізовані трактування свідчать, що переважна більшість науковців на перший план висуває таку характеристику фінансового стану, як сукупність (система) показників.

З точки зору О.В. Деркача [3, с. 2], функціонування підприємства супроводжується безперервним кругообігом коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходів, їхнього розподілу й використання. При цьому визначаються джерела коштів, напрями та форми фінансування, оптимізується структура капіталу, проводяться розрахунки з постачальниками матеріально-технічних ресурсів, покупцями продукції, державними органами (сплата податків), персоналом підприємства тощо. Всі ці грошові відносини становлять зміст фінансової діяльності підприємства.

Таблиця 1

Морфологічна оцінка поняття «фінансовий стан підприємства»

Автор	Поняття	Ключові слова
М.Ю. Аверіна [2, с. 52] О. В. Деркач [3, с. 3]	Фінансовий стан підприємства визначається у платоспроможності підприємства внаслідок кругообігу засобів. Стійкість фінансового стану – необхідна вимога діяльності підприємства в ринкових умовах	Фінансова стійкість
А.О. Пітінова [4, с. 65]	Фінансовий стан підприємства – це показник його фінансової конкурентоздатності, тобто платоспроможності, кредитоспроможності	Виконання зобов'язань
Н.І. Приходько [5, с. 371] С.С. Черниш [6, с. 81–82]	Фінансовий стан – це результат виробничо-фінансової діяльності. Він характеризується величиною засобів підприємства, їх матеріально-технічного постачання, виробництва, реалізації та прибутку	Результат виробничо-фінансової діяльності
О.Я. Базилінська [7, с. 6]	Фінансовий стан підприємства розглядається як сукупність показників, що характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства	Фінансові ресурси
Г.В. Савицька [8, с. 577]	Складна економічна категорія, що відображає на певний момент стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку	Економічна категорія
Ю.С. Цал-Цалко [9, с. 296]	Визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів економічних систем, реальні та потенційні фінансові можливості	Сукупність показників
В.А. Забродський, Н.А. Кизим [10, с. 25]	Характеристика, на певний момент часу, спроможності матеріально-фінансових потоків капіталу за всіма фазами циклу кругообігу капіталу забезпечувати правильні пропорції, незважаючи на збурюючі процеси	Матеріально-фінансові потоки
Н.І. Верховглядова [11, с. 7–8]	Характеристика фінансової конкурентоздатності суб'єкта господарювання, використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами що халяюють	Виконання зобов'язань
Ю.М. Маляр Т.Є. Рубан [12, с. 190]	Характеризується сукупністю показників, що відображають процес формування та використання фінансових засобів організації.	Фінансові засоби
М.Д. Білик [13, с. 122]	Реальна і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою	Фінансові спроможність

Таким чином, фінансовий стан – це результат виробничо-фінансової діяльності підприємства, що можливо оцінити на основі системи показників, які характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів його фінансової конкурентоздатності, тобто платоспроможності, кредитоспроможності та виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами

Нааявність фінансових ресурсів є необхідною, але недостатньою умовою для оцінки раціональності господарської діяльності, що відображається у фінансовому стані підприємства.

Основні завдання фінансової діяльності такі: вибір оптимальних форм фінансування, структури капіталу підприємства і напрямів його використання для забезпечення стабільно високої прибутковості; збалансування за часом надходжень і витрат платіжних засобів; підтримання належної ліквідності та своєчасності розрахунків. Головний зміст фінансової діяльності підприємства (організації) полягає у належному забезпеченні фінансування [3, с. 4].

На фінансовий стан підприємства впливають фактори, серед яких можна виділити ті, що наведено на рис. 1.

Слід зазначити, що фінансовий стан визначає місце підприємства в економічному середовищі, а також наскільки ефективними і безризиковими можуть бути його ділові відносини з комерційними банками, постачальниками, потенційними інвесторами і позичальниками. Для підприємства, як і для його партнерів, представляє інтерес не тільки фактичний стан подій, тобто те, що було, а й очікуваний фінансовий стан. Разом з якісною ознакою «оптимальний фінансовий стан» і бездоганною репутацією підприємства необхідно мати науково обґрунтовану кількісну узагальнюючу оцінку фінансового стану підприємства.

Під час проведення оцінки фінансового стану підприємства слід вивчати значення отриманих у результаті аналізу фінансового стану показників із погляду відповідності їх фактичних значень нормативним для конкретного підприємства рівням, визначати фактори, що вплинули на величину показника у звітному періоді, та здійснювати прогноз її величини на перспективу [10, с. 42].

Оцінка фінансового стану підприємства в умовах ринкових відносин особливо важлива для визначення конкуренції і фінансової стабільності, надійності підприємства як партнера. Значною мірою втрачає значення контроль виконання планів, які регламентують діяльність підприємств, росте потреба в аналізі платоспроможності і ліквідності підприємства.

Оптимальний фінансовий стан підприємства багато в чому зумовлений стійкістю фінансової системи підприємства до змін різних зовнішніх і внутрішніх факторів, що визначає необхідність проведення регулярної її оцінки і вироблення напрямків підвищення її ефективності.

Висновки. Таким чином, аналіз фінансового стану підприємства є одним із найважливіших для розуміння вихідної точки змін та прорахунку можливих варіантів дій, спрямованих на поліпшення ефективності функціонування підприємства. Перш за все слід зрозуміти, що являє собою фінансовий стан підприємства в усій його багатосторонності, та вивчити підходи до його аналізу та оцінки.

Рис. 1. Фактори впливу на оптимальний фінансовий стан підприємства

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Жалдак М.І., Триус Ю.В. Основи теорії і методів оптимізації: навч. посіб. Черкаси: Брама-Україна, 2005. 608 с.
2. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 9. С. 92–100.
3. Деркач О.В. Проблеми аналізу фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2013. № 4. С. 1–4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1982> (дата звернення: 22.11.2015).
4. Пітінова А.О. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства: сутність і необхідність. Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ. Серія «Економічні науки». 2013. № 4. С. 379–389.
5. Приходько Н.І. Поняття фінансового стану підприємства: деякі аспекти його визначення. ФІП ФІП PSE. 2010. Т. 8. С. 188–190.
6. Черниш С.С. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану на вітчизняних підприємствах. Інноваційна економіка. 2012. № 5. С. 142–146.
7. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2012. 328 с.
8. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підруч. для студ. вищ. навч. закл., що навч. за освітньо-проф. програмою спеціаліста зі спец. «Фінанси», «Банківська справа», «Облік і аудит»; 2-е вид., перероб. і доп. К.: Либідь, 2013. 384 с.
9. Цал-Цалко Ю.С. Статистичний аналіз фінансової звітності: теорія практика та інтерпретація: монографія. Житомир: Житомир. держ. технолог. ун-т, 2004. 506 с.
10. Забродский В.А., Кизим Н.А. Диагностика финансовой устойчивости функционирования финансово-экономических систем. Харьков: Бизнес Информ, 2000. 108 с.
11. Верхоглядова Н.І. Фінансовий стан суб'єктів господарської діяльності промислових підприємств: монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. 204 с.
12. Маляр Ю.М., Рубан Т.Є. Удосконалення оцінки фінансового стану підприємства на основі використання інтегрального показника. Наукові праці ДонНТУ. 2004. Вип. 89. С. 189–195.
13. Білік М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2015. 592 с.